

Betalt seksuel udnyttelse af socialt udsatte unge

Delrapport:
Handlemuligheder i arbejdet med betalt seksuel udnyttelse af unge
Gruppeinterviews med personalegrupper på døgninstitutioner og
socialpædagogiske opholdssteder

**Videns- og Formidlingscenter for Socialt Udsatte og
Kompetencecenter Prostitution** **Maj 2006**

Betalt seksuel udnyttelse af socialt udsatte unge

Mogens Holm Sørensen
Marie Luise Nørrelykke

Delrapport:
Handlemuligheder i arbejdet med betalt seksuel udnyttelse af unge
Gruppeinterviews med personalegrupper på døgninstitutioner og
socialpædagogiske opholdssteder

© VFC Socialt Udsatte og Kompetencecenter Prostitution, 2006
Teksten kan frit citeres med tydelig kildeangivelse

Mogens Holm Sørensen og Marie Luise Nørrelykke
Betalt seksuel udnyttelse af socialt udsatte unge
Delrapport

Henvendelser vedr. rapportens indhold kan ske til forfatterne

1. udgave. Kun elektronisk version.
Kan downloades fra www.vfcudsatte.dk

VFC Socialt Udsatte
Suhmsgade 3
1125 København K
Tlf. 33 17 09 00
Fax 33 17 09 01
kbh@vfcudsatte.dk

CVR/SE: 2718 10 07

VFC Socialt Udsatte er en selvejende institution under Socialministeriet. Centrets formål er at indsamle, udvikle og formidle viden og praksiserfaring om socialt udsatte grupper. Centret skal desuden bidrage til udvikling af det sociale arbejdes metoder og medvirke til udvikling af handlingsperspektiver og konkrete løsningsforslag. Vi udfører undersøgelser, evalueringer, analyser og kortlægninger. Desuden tilbydes konsulentbistand i forbindelse med bl.a. metodeudvikling og udviklingsopgaver, faglig vejledning og undervisning.. Vi løser opgaver i hele det offentlige system, særligt for statslige, amtslige og kommunale myndigheder, samt for private og frivillige organisationer. Vi arbejder både med rekvirerede opgaver og efter aftale med Socialministeriet.

Læs mere på www.vfcudsatte.dk

Forord

Hermed ønsker vi at sige tak til de 12 institutioner og socialpædagogiske opholdssteder, der velvilligt har stillet sig til rådighed for denne interviewundersøgelse. Vi har mødt 12 personalegrupper, som alle var engagerede og åbne overfor at diskutere en problematik, der kan være vanskelig at håndtere.

Indholdsfortegnelse

1	Indledning	6
2	Baggrund	6
2.1	Tidligere undersøgelser	8
3	Om begrebet betalt seksuel udnyttelse	10
4	Metode	11
4.1	Forskelle og ligheder	12
4.2	Gruppeinterview	12
4.3	Begrænsninger i interviewene	14
5	Interviewresultaterne	14
5.1	Personalets eksempler på unge udsat for betalt seksuel udnyttelse.....	14
5.1.1	Piger med seksualiserende adfærd	16
5.1.2	Udsat for seksuelle overgreb	17
5.1.3	Drenge med uafklaret seksuel orientering	17
5.2	Personalets beskrivelse af de unges forhold til kærester, venner og kammerater	18
5.2.1	Andre unge tager afstand	20
5.2.2	Relationer udenfor huset.....	20
5.2.3	Internettet.....	22
5.2.4	Konger og dronninger	23
5.3	Personalets samtaler med de unge om sex	24
5.3.1	5.3.1. Supervision.....	25
5.3.2	Holdninger til prostitution	26
5.4	Personalets beskrivelse af de unges sprogbrug	26
5.5	Personalets beskrivelser af de unges familier.....	27
6	Diskussion.....	28
6.1	Opsamling.....	30
	Litteraturliste	32

1 Indledning

Denne delrapport er første del af en større undersøgelse om betalt seksuel udnyttelse af socialt udsatte unge i Danmark. Den indeholder resultaterne af en interviewundersøgelse, der er foretaget med personalegrupper på 12 forskellige døgninstitutioner og socialpædagogiske opholdssteder for udsatte unge.

Interviewundersøgelsen fremstilles særskilt i denne delrapport, fordi den udgør en del af grundlaget for Kompetencecenter Prostitutions efteruddannelsesaktiviteter om betalt seksuel udnyttelse målrettet personalegrupper, der arbejder med udsatte unge.

I denne interviewundersøgelse er der fokus på unge, der indgår i relationer med betalt seksuel udnyttelse, eller som personalet vurderer, er i risiko for at indgå i sådanne relationer. Samtidig har interviewene haft fokus på unge, der er i en form for gråzone, og hvor personalet vurderer, at de er i risiko for at udvikle relationer, der indeholder betalt seksuel udnyttelse. Der er udelukkende fokus på unge, der har erfaringer med betalt seksuel udnyttelse eller er i risiko for at indgå i sådanne relationer. Interviewene giver med andre ord ikke et generelt billede af socialt udsatte unge, men af en delgruppe.

Den samlede undersøgelse – herunder denne interviewundersøgelse – har dog ikke alene til formål at give grundlaget for efteruddannelsesaktiviteterne. Undersøgelsen har samtidig et bredere sigte nemlig at give en generel viden om socialt udsatte unge, der indgår i relationer, hvor de udsættes for betalt seksuel udnyttelse. Dette har betydet, at den samlede undersøgelse både skal være anvendelsesorienteret i forhold til uddannelsesaktiviteterne og bidrage med ny viden om problematikker vedr. udsatte unge, der udsættes for betalt seksuel udnyttelse.

Den samlede undersøgelse vil blive gennemført i løbet af 2006, og vil ud over dette arbejdspapir komme til at indeholde en spørgeskemaundersøgelse og interviewundersøgelse blandt udsatte unge. Samtidig vil den samlede undersøgelse omfatte kvantitativt materiale, der afdækker personalegruppernes kendskab til betalt seksuel udnyttelse. Når de forskellige dele af den samlede undersøgelsen er gennemført, vil de blive samlet i en rapport, hvor interviewundersøgelsen i dette arbejdspapir indgår.

2 Baggrund

Baggrunden for den samlede undersøgelse er, at der i Danmark er meget sparsom viden om omfang, årsager til og konsekvenser af betalt seksuel udnyttelse af unge. Hverken årsagsmæssigt eller antalsmæssigt er området blevet tilstrækkeligt systematisk belyst. Der findes dog enkelte undersøgelser fra Danmark, Sverige og Norge, der bidrager med viden, og som kan udgøre et kvalificeret fundament for iværksættelse af undersøgelser. Undersøgelserne, der er på området, viser, at der kan være en sammenhæng mellem social udsathed og betalt seksuel udnyttelse.

Af regeringens plan for indsatsen på prostitutionsområdet: ”Et andet liv” fremgår det bl.a., at der ønskes iværksat en undersøgelse af, hvor mange socialt udsatte unge, der lader sig udnytte mod betaling eller naturalier, hvorfor det sker, hvordan det sker, og hvad der sker efter udnyttelsen (Et andet liv, 2005). Udsatte unge er i den forbindelse omtalt som især de piger og drenge, der har ophold på anbringelsessteder i form af fx døgninstitutioner og sociale opholdssteder.

Den samlede undersøgelse har dermed to formål:

- at bidrage til at der etableres et anvendelsesorienteret vidensgrundlag for efteruddannelsesaktiviteter målrettet personalet, der arbejder med socialt udsatte unge (jf. Et andet liv) og
- at sikre en generel viden om socialt udsatte unge og betalt seksuel udnyttelse.

Interviewundersøgelsen, der fremlægges i dette arbejdsrapport, har fokus på at afdække hvordan og i hvilket omfang, personalegrupperne er opmærksomme på - og i stand til - at opdage betalt seksuel udnyttelse. Samtidig er der fokus på personalets oplevelser af unge:

- der udsættes for betalt seksuel udnyttelse,
- der er i risiko for at blive udsat for betalt seksuel udnyttelse, eller
- som personalet vurderer bevæger sig i en gråzone, hvor det kan være vanskeligt at se, om de rent faktisk udsættes for betalt seksuel udnyttelse.

I denne interviewundersøgelse handler det derfor om, hvordan personalet beskriver denne gruppe unge, hvordan denne gruppe unges sociale relationer er, hvilken rolle deres familiemæssige baggrund kan spille, og hvordan personalegrupperne arbejder med disse problemstillinger.

Den samlede undersøgelse skal afdække, hvilke andre faktorer end den konkrete betaling, der får unge til at indgå i relationer, der indebærer, at de udsættes for betalt seksuel udnyttelse. Det kan fx være social kontakt med andre unge eller voksne.

Da undersøgelsen skal sikre en del af det videnskabelige fundament for iværksættelsen af efteruddannelse for personale, der arbejder med udsatte unge, er der lagt vægt på at opstille en anvendelsesorienteret viden. Dvs. en viden, der konkret kan omsættes til at kvalificere indsatsen. Dette hænger sammen med, at personalet skal opkvalificeres til at kunne opspore prostitutionstruede unge og kunne tilrettelægge en indsats, der begrænser og forebygger betalt seksuel udnyttelse af socialt udsatte unge.

Udgangspunktet for undersøgelsen er samtidig, at betalt seksuel udnyttelse ses i sammenhæng med social udsathed. Det betyder, at der er fokus på, hvordan de unges sociale problemstillinger kan have indflydelse på, at de fx udsættes for betalt seksuel udnyttelse. Men også på hvordan betalt seksuel udnyttelse kan have konsekvenser og skabe andre sociale problemstillinger for de unge.

2.1 Tidligere undersøgelser

Der findes som nævnt relativt få undersøgelser om unge i betalt seksuel udnyttelse. I det følgende er redegjort for de væsentligste kvantitative undersøgelser der giver en beskrivelse af unge udsat for betalt seksuel udnyttelse. Samtidig er der redegjort for de væsentligste undersøgelser, der findes, om hvordan personalegrupper håndterer problemstillingen.

De kvantitative undersøgelser, der viser noget om omfanget af betalt seksuel udnyttelse blandt unge under 18 år, er alle gennemført blandt elever i folkeskolens ældste klasser eller på ungdomsuddannelser. De har dermed ikke fokus på fx udsatte unge, der ikke er i folkeskolen. Det vil sige, at den gruppe af unge, der er mest socialt belastet og som derfor, ud fra de nordiske undersøgelser, må formodes at rumme flest unge med erfaringer med betalt seksuel udnyttelse, ikke er undersøgt særskilt.

Af undersøgelserne om betalt seksuel udnyttelse af unge fremgår det, at mellem 1 og 2 %, af de unge i folkeskolen en eller flere gange har fået betaling for seksuelle ydelser. Der er med andre ord tale om en problemstilling, der ikke er almindelig, idet ca. 98 %, af de unge ikke har den form for erfaringer. Undersøgelserne viser samtidig, at de unge, der udsættes for betalt seksuel udnyttelse, har en række andre problemstillinger. Svedin og Priebe's undersøgelse "Ungdomars sexualitet – attityder och erfarenheter" (Lund, 2004) peger på, at de unge, der har modtaget betaling for seksuelle ydelser, bl.a. er karakteriseret ved at de sammenlignet med andre unge:

- Ofte ryger
- Begynder tidligere end andre at drikke alkohol
- Har et større forbrug af alkohol
- Har prøvet andre former for euforiserende stoffer
- Ofte har begået kriminalitet
- Oplever en dårligere psykisk tilstand i form af fx søvnproblemer
- Oplever problemer i relation til forældre i form af fx manglende dialog med forældre
- Har tidligere seksuel debut og flere seksualpartnere
- Ofte har været udsat for seksuelle overgreb af voksne og jævnaldrende
- Ofte har udsat andre for seksuelle overgreb
- Ofte ser hård porno og selv efterligner og afprøver den porno, de ser

To danske trivselsundersøgelser (Helveg-Larsen & Larsen, 2002 og Vejle Amt, 2005) viser samme mønster. Nemlig at de unge, der har modtaget betaling for sex, også har en række andre sociale vanskeligheder.

Undersøgelserne peger samlet set på, at der i gruppen af unge, der har modtaget betaling for sex, er en overrepræsentation af unge med sociale problemstillinger. Der er med andre ord grund til, som i denne undersøgelse, at se på betalt seksuel udnyttelse af unge i sammenhæng med social udsathed.

At socialt udsatte unge er overrepræsenteret i gruppen af unge, der har været udsat for betalt seksuel udnyttelse, er samtidig erfaringen fra Modelprojekt ProÅrhus. Modelpro-

jekt ProÅrhus var et forsøgs- og udviklingsprojekt på prostitutionsområdet, der fungerede i perioden 2001-2005 i Århus Amt.

Af den norske undersøgelse ”Bytte, Kjærlighet, overgrep. Seksualitet blant ungdom i randsonen” (Larsen & Pedersen, 2005) fremgår det bl.a., at unge ikke selv karakteriserer det, de gør, som prostitution. Selvom unge godt kan se, at det andre unge gør er problematisk og prostitutionslignende, forstår de ikke nødvendigvis deres egne handlinger som det samme.

Af undersøgelsen ”Hjælpeapparatets forhold til kommersiell seksuell udnyttning av barn og unge” (Norli, 2001), der er en norsk undersøgelse, fremgår det, at området er tabubelagt blandt medarbejderne i hjælpeapparatet. Dette betyder, at medarbejderne kan have kendskab til enkelte unge med problemstillingen betalt seksuel udnyttelse. Samtidig har de dog vanskeligt ved at håndtere problematikken og håndterer den derfor ikke. Undersøgelsen peger desuden på, at relevante personalegrupper kan være vanskelige at få til at deltage i uddannelsesaktiviteter på området, netop fordi de har begrænsede kompetencer.

Undersøgelsen ”Sex for overlevelse eller skyggebilder av kjærlighet” (Hegna & Pedersen, 2002) viser, at socialarbejderne oplever, at problemstillingen betalt seksuel udnyttelse overskygges af de unges andre problemstillinger. Det vil sige, at medarbejderne oplever prostitution som en mindre problematik, der ikke i sig selv er i central, idet de unge har andre komplekse problemstillinger, som man prioriterer højere.

Samtidig peger rapporten på, at medarbejdere, der arbejder med unge, har vanskeligt ved at snakke med de unge om betalt seksuel udnyttelse: de mangler dels dialogredskaber til undersøgelsen af de unges seksuelle erfaringsverden og dels synlige handlemuligheder i det pædagogiske arbejde med de unge, som er udsat for betalt seksuel udnyttelse.

PRO-Centrets undersøgelse om befolkningens holdninger til prostitution viser, at holdningerne godt kan være modsatrettede på prostitutionsområdet generelt og i forhold til unge og betalt seksuel udnyttelse. Det vil sige, at man kan se prostitution som en acceptabel del af samfundet, samtidig med, at man mener, at prostitution har svære sociale og psykiske konsekvenser for den prostituerede. Samtidig viser undersøgelsen dog, at der i befolkningen er enighed om, at det ikke er acceptabelt, at unge under 18 år prostituerer sig (Lautrup, 2002).

Tidligere har PRO-Centret gennemført en undersøgelse, der omfattede 10 døgninstitutioner (Christensen, 2003). Af undersøgelsen fremgår, at emnet prostitution ikke blev inddraget i det pædagogiske arbejde på institutionerne, selvom personalet faktisk oplevede unge, der havde problemstillingen. Samtidig peger undersøgelsen på et behov for nye pædagogiske strategier i forhold til de unge, der udsættes for betalt seksuel udnyttelse.

Af rapporten ”Anbragte unge, seksualitet og prostitutionslignende relationer” (Thomsen, 2004) og erfaringsopsamlingen ”Metodeudviklings- og forebyggelsesprojekt vedr. unge og prostitution i Vejle Amt” (Pedersen & Grundwald, 2005) fremgår det, at personalet efterlyser, at der sættes fokus på problemstillingen udefra. Samtidig efterlyser personalet begreber til at arbejde med problemstillingen.

3 Om begrebet betalt seksuel udnyttelse

I denne undersøgelse bruges formuleringen betalt seksuel udnyttelse om unge under 18 år, der får penge eller andre goder som betaling for seksuelle ydelser. Andre undersøgelser bruger begreber som ungdomsprostitution eller gråzoneprostitution om samme fænomen.

Videns- og Formidlingscenter for Socialt Udsatte anvender to definitioner på prostitution i ”Redegørelse om prostitution i Danmark” (VFC Socialt Udsatte, 2004).

Prostitution opfattes som:

”En transaktion mellem mindst to handlende parter, der henholdsvis køber og sælger seksuelle ydelser. Handlen foregår i en kort afgrænset tidsperiode, og betalingen for den seksuelle tjeneste sker umiddelbart før eller efter den seksuelle tjeneste leveres.”

(Järvinen, 1990).

Og/eller:

”Prostitution – som i indhold og former præges af de eksisterende samfundsforhold – foreligger, når mindst to handlende parter under markeds-mæssige betingelser køber respektive sælger fysisk adgang til en krop eller andre seksuelle handlinger.

Den ene part, køberen, køber sig således fysisk adgang til den anden parts krop eller rådighed over visse af den anden parts fysiske berøringer for egne seksuelle formål i en vis tid. Den anden part, den prostituerede, sælger fysisk adgang til sin krop eller rådighedsret over visse fysiske berørende handlinger til køberens seksuelle formål i en vis tid. Den transaktion, som prostitutionen indbefatter betales sædvanligvis i penge, men andre betalingsmidler kan også forekomme.”

(Prostitutionen i Sverige (DsS1980:9)).

Begge definitioner indebærer, at prostitution findes på et marked, hvor der er en køber og en sælger, der er myndige og selvstændige aktører. Netop dette forhold er problematisk i forhold til unge under 18 år, der netop ikke er myndige.

Af ”Redegørelse om prostitution i Danmark” (VFC Socialt Udsatte, 2004) fremgår følgende overvejelser vedr. den lovgivningsmæssige ramme. Denne ramme er også udgangspunktet for denne undersøgelse:

”Børn og unge under 15 år er under den seksuelle lavalder og er derfor beskyttet af straffelovens (Strfl.) § 222, hvorefter samleje (og andre seksuelle ydelser red.) med en person under 15 år er strafbart. Børn og unge under 15 år kan derfor pr. definition ikke være prostituerede eller part i en kønshandel. Uanset barnets/den unges egen handlemåde er det udsat for en forbrydelse,

og ansvaret for relationen skal placeres hos den voksne. PRO-Temaet anerkender derfor ikke betegnelsen *børneprostitution*. I denne redegørelse benyttes terminologien *betalt seksuel udnyttelse* om det forhold, at personer modtager betaling for seksuelle ydelser for at betone køberens rolle og ansvar i kønshandelen.

Begrebet *ungdomsprostitution* har vundet indpas i dansk sprogbrug, hvor unge i alderen 15-17 år modtager betaling for seksuelle ydelser. Det er imidlertid iflg. Straffelovens § 123 a strafbart som kunde mod betaling eller løfte om betaling at have samleje med en ung person under 18 år. Begrebet *ungdomsprostitution* er derfor af de nævnte grunde problematisk, da det betoner den unges aktive medvirken og indikerer, at den unge subjektivt opfatter, burde opfatte sig eller skal opfattes som prostitueret og som part i en kønshandel.”

Det er her væsentligt samtidig at nævne, at den unge ikke begår en lovovertrædelse ved at blive betalt seksuelt udnyttet. Der er grundlæggende tale om en lovgivning, der har til hensigt at beskytte umyndige unge.

4 Metode

I denne delrapport undersøges personalegrupperes erfaringer fra arbejdet med socialt udsatte unge, der udsættes for betalt seksuel udnyttelse.

Alle de deltagende døgninstitutioner og socialpædagogiske opholdssteder er kontaktet pr. brev i sommeren 2005. Alle interviews er foretaget i september og oktober 2005. Interviewene har været 60-90 minutter og er optaget og skrevet ud. Citaterne fra interviewene er i rapporten fremlagt anonymiseret, idet der ikke er fokus på, hvad den enkelte institution har fortalt, men derimod på de problemstillinger og eksempler medarbejderne har. Vi har valgt ikke at lade navnene på døgninstitutionerne, de socialpædagogiske opholdssteder og den sikrede institution indgå i delrapporten. Institutionerne har haft undersøgelsen til gennemsyn forud for offentliggørelsen for at sikre datavaliditeten. Undersøgelsen er anmeldt til datatilsynet.

Der er valgt gruppeinterviewmetode, fordi denne metode kan give en mere nuanceret forståelse af medarbejdernes erfaringsverden end individuelle interview. Grunden til, at der er valgt en semistruktureret interviewguide, er, at gruppeinterview ofte udvikler sig uforudset. Dvs., at det har været vigtigt at kunne forfølge de spørgsmål, som respondenternes udsagn giver anledning til. Dermed har det også været muligt at stille spørgsmålene i forskellig rækkefølge og at udelukke spørgsmål der i løbet af interviewene viste sig irrelevante. Ligeledes har uforudsete diskussioner kunnet fastholdes, når de har været relevante.

Den valgte metode har betydning for, hvordan undersøgelsens data skal forstås. I nedenstående er redegjort for de vigtigste forhold, der har konsekvenser for forståelse af interviewene.

4.1 Forskelle og ligheder

Der er gennemført i alt 12 semistrukturerede gruppeinterview på forskellige institutioner¹ for socialt udsatte unge drenge og piger. De 12 institutioner er forskellige, idet der er tale om socialpædagogiske opholdssteder, døgninstitutioner og en enkelt sikret institution. Samtidig er de geografisk og indholdsmæssigt forskelligartede. Årsagen, til at der er valgt forskellige institutioner, er, at undersøgelsen skal sikre et bredt kendskab til pædagogisk ansat personales måder at håndtere betalt seksuel udnyttelse.

Institutionerne arbejder meget forskelligt med de unge. En del af institutionerne har afklaringsopgaver, mens andre har en egentlig behandlingsopgave. Samtidig har en del institutioner fokus på, at de unge får en struktureret hverdag, og endelig har en del institutioner fokus på at give de unge en form for hjem. Dette betyder, at institutionernes tilgangsvinkel og indsats overfor de unge er forskelligartet. Også dette forhold er valgt for at give en bred viden, frem for en viden om hvordan enkelte typer institutioner håndterer problemstillingerne.

Selvom der er store forskelle i institutionernes indsats, er det væsentligt at nævne, at institutionerne generelt set arbejder med en individuel tilgangsvinkel (relationsarbejde) overfor de unge. Det betyder, at de ikke målrettet arbejder på, at de unge skal udgøre et fællesskab. Institutionerne arbejder på, at de unge skal kunne acceptere, at de bor sammen, og at dette medfører, at en række sociale spilleregler skal overholdes.

Selvom der er valgt meget forskelligartede institutioner, er det bemærkelsesværdigt, at de ikke adskiller sig væsentligt fra hinanden, når det handler om at arbejde med de unges seksualitet – herunder med emnet betalt seksuel udnyttelse. Dette betyder, at selvom undersøgelsen dækker meget forskelligartede institutioner, er de i relation til at håndtere betalt seksuel udnyttelse af unge relativt ensartede. Datamaterialet har derfor også været muligt at behandle relativt ensartet.

Institutionerne er valgt via telefoniske henvendelser til amterne. Amterne har kunnet fortælle hvilke institutioner, der har unge i aldersintervallet ca. 14-18 år og som dermed kunne være relevante at kontakte. Deltagerne i de enkelte interview blev udvalgt af institutionerne. I alt indgik 29 kvinder og 20 mænd i interviewene. Resultaterne fra interviewene er her bearbejdet og fremlagt, så de ikke direkte afspejler den interviewguide, der blev anvendt. Dette skyldes et ønske om at lade fremstillingen følge de interviewedes udsagn frem for de på forhånd definerede kategorier interviewguiden afspejler. Der er i materialet lagt vægt på at fremstille eksempler, der både viser generelle problematikker for personalegrupperne og eksempler, der er enkeltstående.

4.2 Gruppeinterview

Ved at anvende gruppeinterview frem for individuelle interview med medarbejderne er interviewene dialog- og debatorienterede. Dette giver den fordel, at interviewene kan

¹ I dette arbejdsrapport anvendes betegnelsen institutioner for de 12 forskellige døgninstitutioner, socialpædagogiske opholdssteder og den sikrede institution, hvor interviewene har fundet sted. Dette er gjort for at lette læsningen.

afspejle, at problemstillinger ses forskelligt af forskellige medarbejdere, og at der kan være flere holdninger til forskellige problemstillinger.

Deltagerne i interviewene har forskellig faglig baggrund, og er ansat i forskellige dele af institutionerne. Størstedelen af de interviewede har været pædagogisk uddannet personale, men også mange andre faggrupper har været repræsenteret. Flere institutioner benytter således personale, der har en anden faglig baggrund end den pædagogiske.

Interviewguiden, der er anvendt, er inspireret af den viden, der findes i de relativt få undersøgelser, der er på området og som er nævnt ovenfor. Dette var muligt, fordi undersøgelserne om betalt seksuel udnyttelse blandt unge i Norge, Sverige og Danmark kan siges at pege på de samme problemstillinger. Særligt kan her nævnes inspiration fra den svenske spørgeskemaundersøgelse, der er gennemført af Svedin & Priebe: ”Ungdomars sexualitet – attityder och erfarenheter” (2004). Svedin & Priebes undersøgelse er rettet mod unge og indeholder ikke noget om personalet. Når den alligevel skal fremhæves, er det fordi, den giver en række karakteristika af de unge i målgruppen hvilket gør at den har været meget anvendelig i forhold til at finde ud af, hvad personalet fokuserer på, og ikke fokuserer på, i relation til problemstillingen betalt seksuel udnyttelse.

Samtidig er der i spørgeguiden inddraget praktiske erfaringer fra Modelprojekt ProÅrhus. Disse erfaringer er ikke nedskrevet, men direkte inddraget, idet medarbejderen ved Modelprojekt ProÅrhus er den ene af forfatterne bag dette arbejdsrapport.

Interviewguiden indeholdt ud over emnet salg af seksuelle ydelser bl.a. emnerne: seksualundervisning, måder at håndtere ulige og problematiske kæresteforhold og andre relationer mellem de unge, seksuelle overgreb, forbrug af euforiserende stoffer og alkohol. Der var i interviewene lagt vægt på at indsamle konkrete eksempler på unge i betalt seksuel udnyttelse og unge i risiko for at indgå i sådanne relationer.

De kvantitative undersøgelser² peger på, at flertallet af unge, der udsættes for betalt seksuel udnyttelse, er drenge. Dette har personalegrupperne fået oplyst under interviewene. I samtlige interview har der været medarbejdere, der blev overraskede over denne oplysning. Der er, med baggrund i denne viden, blevet spurgt særligt til drenge, der indgår i betalt seksuel udnyttelse. At personalegrupperne er blevet stillet spørgsmål særligt om drenge, uden at de på forhånd har været fokuseret på denne gruppe, har afstedkommet en del eftertænksomhed om drenge og betalt seksuel udnyttelse under interviewene. Trods dette indeholder interviewene meget få eksempler på drenge og relativt få observationer om drenge i betalt seksuel udnyttelse.

I interviewene blev begreber som prostitutionslignende relationer, prostitution og prostitutionstruet anvendt. Samtidig blev der gjort opmærksom på, at VFC Socialt Udsatte bruger betegnelsen betalt seksuel udnyttelse. Årsagen, til at der i interviewene blev talt om prostitution og prostitutionslignende relationer, er, at det var vigtigt at anvende et sprogbrug personalet anvender. Formuleringen betalt seksuel udnyttelse må ses som en terminologi, personalegrupperne ikke bruger, mens prostitutionsbegrebet er del af deres sprog. Det har ikke været intentionen med interviewene at ændre sprogbrugen blandt personalegrupperne.

² Se Svedin & Priebe 2004, Hegna & Pedersen 2002, Helweg-Larsen og Larsen 2002 og Vejle Amt 2005.

4.3 Begrænsninger i interviewene

Personalet oplyser, at pigerne primært snakker om seksualitet og sex med kvindeligt personale, mens drengene primært snakker seksualitet og sex med mandligt personale. Da de fleste af de interviewede har været kvinder, kan dette være en af årsagerne til, at interviewene afspejler, at personalet primært har fokus på piger, der er udsat for betalt seksuel udnyttelse.

Samtidig arbejder flere af institutionerne med forskellige former for kontaktpædagogordninger, hvor enkelte af medarbejderne har den primære kontakt med den enkelte unge. Dette har den konsekvens, at der i personalegrupperne ikke altid har været et dybere kendskab til de enkelte unge, der beskrives, fordi den unges kontaktpædagog ikke har været til stede. De interviewede ved dermed ikke nødvendigvis, hvad der konkret er sket med den unge, men kender kun så at sige overskrifter i problemstillingen. På den anden side har der også været eksempler på unge, hvor kontaktpersonerne har været til stede, og hvor grupperne har kendskab til hele den unges sagsforløb. Der er med andre ord tale om to former for eksempler på unge nemlig det, hvor de interviewede har et begrænset kendskab og det, hvor de interviewede har et godt kendskab til den unge.

5 Interviewresultaterne

I det følgende vil resultaterne af interviewundersøgelsen blive gennemgået. Kapitlet er opdelt i en række overskrifter, der har været logiske i forhold til de data, interviewene indeholder. Det skal her igen bemærkes, at interviewene har haft fokus på de unge, personalet peger på, kan være eller er udsat for betalt seksuel udnyttelse. Interviewene drejer sig om de problemstillinger, der er relevante for netop denne gruppe unge.

5.1 Personalets eksempler på unge udsat for betalt seksuel udnyttelse

I alle de 12 interview er personalet bekendt med unge, der udsættes for, eller har været udsat for betalt seksuel udnyttelse.

I de tilfælde, hvor personalet ikke er i tvivl om, at den unge har været udsat for betalt seksuel udnyttelse, er der primært tale om, at den unge selv har fortalt det til personalet. I de tilfælde, hvor personalet er i tvivl, skyldes det som regel, at den unge ikke vil fortælle om forholdet til personalet.

Personalet er nænsomme i forhold til at kategorisere unges relationer til at være betalt seksuel udnyttelse. Dette kan skyldes flere forskellige forhold. Forsigtigheden kan således skyldes, at personalet er påpasselige med at stemple de unge. Samtidig er der tilfælde, hvor personalet reelt er i tvivl. Her handler det dels om, at personalet ikke altid spørger de unge om deres oplevelser og dels om, at de unge ikke altid vil fortælle, om de får betaling for seksuelle ydelser. Interviewene peger på, at det er meget forskelligt, hvor meget de unge vil fortælle personalet. Samtidig kan det i praksis være vanskeligt for personalet at vurdere, hvornår der er tale om konkret betaling for seksuelle ydelser, og hvornår den

unge får gaver, der ikke er direkte relaterede til seksuelle ydelser. Fx almindelige kæreste-forhold, hvor kærester giver hinanden gaver.

Personalegrupperne beskriver samtidig en del unge, der befinder sig i en form for gråzone, hvor det er usikkert, om der betales eller ej for seksuelle ydelser, og hvor personalet mener, at den unge har sex med flere forskellige partnere med eller uden motiver. Et motiv kan fx være at indgå i sociale fællesskaber m.v. Samtidig er personalet flere steder i stand til at udpege unge, som de er bekymrede for, i fremtiden kan blive udsat for betalt seksuel udnyttelse.

Ingen af interviewene indeholder konkrete eksempler på, at der har været iværksat en indsats, der har betydet, at den unge er ophørt med at indgå i betalt seksuel udnyttelse permanent. Men der er dog eksempler på, at unge har afbrudt kontakter til bestemte personer eller miljøer som et resultat af en pædagogisk indsats.

I et af interviewene beskrives fx en 14-årig pige, der har været til audition til en pornofilm. Efter at medarbejderen har gjort hende opmærksom på, at det er problematisk, og at hun har henvendt sig til politiet, fortæller medarbejderen at:

” (...) der går tre dage efter jeg har snakket med politiet, så kommer hun og fortæller at hun er stoppet med det der pornovideo, men det er ikke fordi hun har noget imod jobbet, det er fordi der er for mange der vidste det.”

Personalet har i det konkrete tilfælde vanskeligt ved at få pigen til at fortælle, hvad der egentlig er foregået, og hvem pigen har været i kontakt med. Blandt andet nægter pigen at fortælle, om hun har givet seksuelle ydelser i forbindelse med sin audition, men medarbejderen har en stærk formodning om det. Medarbejderen oplyser i øvrigt, at det har været vanskeligt at få politiet til at reagere på henvendelsen, fordi medarbejderen ikke kan give konkrete oplysninger.

I de tilfælde, hvor personalet har været opmærksom på betalt seksuel udnyttelse, har det været fordi, de har oplevet unge, der, mere eller mindre pludseligt, har fået flere goder eller flere penge til rådighed. Dvs. unge, der pludselig har fået en del nyt tøj, mobiltelefoner eller som har et forbrug eller et misbrug, ud over det, de har råd til. I interviewene peger flere dog på, at det blandt de unge er udbredt at bytte sig til forskellige ting. Det vil sige, at de unge ved at være gode til at bytte, kan opnå goder, som de ikke nødvendigvis har haft råd til at købe. Det betyder samtidig, at en ung ikke nødvendigvis har tilegnet sig ting via betaling for sex eller via andre problematiske handlemåder fx tyveri m.v. En af medarbejderne udtaler således:

”De bytter sig jo til alle mulige ting og sager. (...) når vi får trævlet det hele op, så er det fordi de har byttet det og så er det vokset og vokset og vokset. Vi har altid kunnet finde tilbage til, hvor det (byttehandlerne red.) startede.”

En del unge forlader i perioder institutionerne i flere dage eller uger uden på forhånd at have aftalt det med personalet. I det følgende citat er der tale om en ung, der af og til forlader institutionen. Personalet er i dette tilfælde i tvivl om, hvorvidt den unge udsættes for betalt seksuel udnyttelse.

”Jamen i perioder kommer hun hjem med massevis af tøj, og hun lægger ikke skjul på at hun har fået det af en fyr (der er ven med hendes mor red.), men siger at det er fordi, at de er venner. Og det er måske tøj for 2-3.000 kr. Og hun har mange skiftende partnere og hun har svært ved at være alene.”

Af citatet fremgår det, at den unge betegner relationen som et venskab, hvor hun i dette tilfælde får tøj. Spørgsmålet er imidlertid, om der er tale om et venskab, eller om der er tale om en form for betaling. Selvom personalet har kontakt til pigens mor, er det ikke lykkes at få hverken be- eller afkræftet, om der er tale om betaling for sex.

5.1.1 Piger med seksualiserende adfærd

Interviewene viser, at personalegrupperne primært er opmærksomme på unge piger, der udsættes for betalt seksuel udnyttelse. De piger personalet har fokus på, når det drejer sig om betalt seksuel udnyttelse eller prostitutionslignende relationer, er primært piger, der har en seksualiserende adfærd. Dvs. piger, der klæder sig seksuelt udfordrende, og/eller har et seksualiseret kropssprog samtidig med, at de regelmæssigt lægger op til sex m.v. Det er samtidig piger, som personalet vurderer, kan have vanskeligt ved at sige fra på det seksuelle område. Samtidig kan de have vanskeligt ved at fornemme andres grænser, hvilket kan føre til, at de opleves som seksuelt grænseoverskridende overfor andre. Det betyder bl.a., at de kan lægge op til sex og tale om sex i situationer, hvor andre ville lade være. En del af disse unge snakker om deres egne seksuelle erfaringer i åbne og offentlige rum. Det handler fx om unge, der snakker om intime seksuelle detaljer i bussen eller på grillbaren. Personalet oplever dog primært denne form for grænseoverskridende adfærd som udbredt blandt piger.

Interviewene viser, at flere personalegrupper vurderer, at de piger, der er seksuelt udfordrende, og som har vanskeligheder med at sætte grænser, ofte er piger, der har været udsat for seksuelle overgreb. Samtidig er det også i denne gruppe, at personalet finder eksempler på betalt seksuel udnyttelse eller piger i gråzonen, hvor betalt seksuel udnyttelse kan forekomme.

Ved at personalet på denne måde primært er opmærksom på piger, der er seksuelt grænseoverskridende, og som de samtidig ved, har været udsat for seksuelle overgreb, er der en risiko for, at personalet generelt overser en del af de unge, der udsættes for betalt seksuel udnyttelse. Det drejer sig fx om de stille piger og drengene, som sælger seksuelle ydelser.

Af interviewene fremgår det, at personalet er i stand til at arbejde med de piger, der har en seksualiseret påklædning. Interviewene viser, at personalet forholder sig aktivt til de unge pigers påklædning i de tilfælde, hvor personalet vurderer, at den er udfordrende eller direkte inviterende. Det følgende citat er et eksempel på, hvor vanskeligt det kan være at kommunikere om den seksualiserende adfærd og påklædning:

”Prøv lige at kigge dig selv ind i spejlet. (...) du ligner fandeme en luder. Og så bliver hun sur og så siger hun 100 % sikkert: Siger du at jeg er en luder? Nej jeg siger ikke, at du ER en luder. Jeg siger, at du LIGNER en luder. Man skal næsten skrive det til dem. (...). Så bliver de fandeme sure.”

Af interviewene fremgår det generelt, at personalet taler meget med de unge piger, om de signaler, de sender med deres beklædning. Personalet oplever, at når de unge piger har været på institutionen i en periode, begynder de at klæde sig mindre seksualiserende. I hvert fald inden for institutionens område og når de er i kontakt med personalet.

5.1.2 Udsat for seksuelle overgreb

Personalet oplever, at det ikke altid er afklaret i journalerne, om de unge har været udsat for seksuelle overgreb, før de bliver anbragt. Oplevelser, hvor den unge har været udsat for overgreb, kan vise sig i løbet af opholdet på institutionen. Det betyder, at der blandt personalegrupperne kan være gisninger om, hvorvidt konkrete unge har eller ikke har været udsat for overgreb, og hvilke former for overgreb, der er tale om. Hovedparten af de interviewede personalegrupper oplyser, at de ikke selv skal behandle seksuelle overgreb, idet behandlingen foregår fx som del af en psykologbehandling. Mange af de unge på institutionerne får psykologbehandling eller anden form for behandling sideløbende med institutionsopholdet

Generelt ser det ud til, at personalet har vanskeligere ved at få oplysninger fra drengene end fra pigerne, om hvorvidt de har været udsat for seksuelle overgreb. Drengene kan være lidt mere stille omkring seksuelle overgreb.

På institutionerne er der flere beskrivelser af unge, der har haft deres seksuelle debut tidligt. Dvs. som fx 12-årige. Denne meget tidlige seksuelle debut kan både være med andre jævnaldrende og med personer, der er betydeligt ældre. Interviewene kan afspejle, at personalet er klar over sådanne problemstillinger, men at de i mange tilfælde tager oplysningerne som en relativ almindelig del af flere af de unges baggrund.

Personalegrupperne har generelt set en bevidsthed om, at krænkelser kan betyde, at de unge fx har problemer med at sætte grænser. De unges opfattelse af sociale relationer kan betyde, at de ser seksuelle ydelser som værende en almindelig del af kontakten til andre.

Samtidig afspejler interviewene, at personalet har en bevidsthed om overgreb og krænkelser, og at de er i stand til at nuancere emnet.

5.1.3 Drengene med uafklaret seksuel orientering

Interviewene viser, at personalet ikke systematisk tænker på drenge i forbindelse med betalt seksuel udnyttelse. Personalegrupperne har et meget begrænset kendskab til unge drenge, der udsættes for betalt seksuel udnyttelse.

Der var dog enkelte eksempler på drenge, der tidligere har været på institutionerne og på drenge, der pt. er på institutionerne. I flere af de eksempler personalet fortæller om, er der tale om drenge, som personalet beskriver som usikre på deres seksuelle orientering. Dvs. drenge, der seksuelt og/eller verbalt undersøger, hvorvidt de er homoseksuelle, heteroseksuelle eller biseksuelle. Der er dog også enkelte tilfælde, hvor der er tale om drenge, der klart giver udtryk for, at de er homoseksuelle. Disse drenge beskrives som lette ofre for voksnes betalte udnyttelse.

”(Han red.) har fået mad og husly, snak og omsorg. Men jeg tror ikke at han selv vil se det som betalt sex, men som en god ven han har fået i det han gjorde det. Og alligevel ikke, for han var i et dilemma med sig selv om han var luder eller han var ven. Og han kunne netop ikke finde ud af at når man var venner, om man så skulle give sex eller hvad.”

I enkelte tilfælde beskrives drenge, som personalet oplever, som seksuelt uafklarede. Personalet er opmærksomt på drenge, der har været udsat for seksuelle overgreb, men forbinder ikke på samme måde, som når det handler om piger, dette med betalt seksuel udnyttelse.

Personalegrupperne oplever ikke, at drengene har den samme form for grænseoverskridende adfærd som pigerne. Men de er opmærksomme på drenge, som har en ualmindelig seksuel adfærd, og diskuterer dette i forhold til om drengene eventuelt kan komme til at krænke andre unge seksuelt eller selv blive krænket af voksne. I modsætning til opmærksomheden på pigernes mange sexpartnere, problematiserer personalet ikke den seksuelle adfærd hos de drenge, som har mange sexpartnere.

Når drengene taler om sex i det offentlige rum, oplever medarbejderne, at der først og fremmest er tale om praleri, både om seksuelle forhold de har oplevet, og om seksuelle forhold de fantaserer om. Drengenes tale om sex i det offentlige rum problematiseres ikke, på samme måde som pigernes gør, af personalegrupperne. Personalet oplever samtidig, at drengene primært taler alvorligt om sex og intime relationer i få situationer, hvor der kun er en enkelt medarbejder tilstede, som de har tillid til.

Generel viser interviewene, at der er brug for viden om betalt seksuel udnyttelse særligt i forhold til drenge.

5.2 Personalets beskrivelse af de unges forhold til kæresten, venner og kammerater

Af interviewene fremgår det, at de unge har et flydende og anderledes sprogbrug, når de bruger begreberne kæreste, ven og kammerat. Begreberne kan dække over forskellige relationer, hvor man skal være opmærksom på, at fx en kæreste ikke nødvendigvis er en kæreste i traditionel forstand. En kæreste kan således godt være en, som den unge aldrig har mødt, men som den unge kender via sms over mobiltelefonen og/eller via chatrooms på internettet.

En kammerat kan være en, den unge har kendt over en længere periode, og som den unge også har sex med. Altså en ”b-ven” eller en ”bolleven”.

Personalet beskriver, at de unge har mange overfladiske sociale kontakter. Det vil sige, at de kan beskrive en person, de måske kun har snakket med i ti minutter, som en gammel ven. Af interviewene fremgår det, at en del af de unge er meget psykisk umodne, hvilket har betydning for deres sociale relationer.

”Hun har ikke været udsat for seksuelle krænkelse. Hun kom her da hun var 13 år, og hun var debuteret seksuelt som 12-årig, meget tidligt. Da havde hun allerede meget ældre venner og hun chattede med nogen på 40 år, som sad i fængsel.”

Eksemplet peger samtidig på den skelnen personalet laver mellem en meget tidlig seksuel debut og seksuelle overgreb som beskrevet ovenfor. Pigens meget tidlige seksuelle debut kan i sig selv være et seksuelt overgreb i strafferetslig forstand alene begrundet i hendes alder.

Selvom personalet beskriver, at de unges kontakter kan være overfladiske, mener de, at de mange kontakter kan være af stor betydning for de unge. De unge oplever, at de via kontakterne får en oplevelse af bekræftelse og opmærksomhed, selvom der for personalet at se er tale om overfladiske kontakter. Personalet peger på, at mange af de unge i høj grad søger opmærksomhed og bekræftelse, og at dette udgangspunkt godt kan betyde, at de går på kompromis, med det personalet opfatter som deres egne behov.

”To tredjedele af deres kærester har de aldrig set. Men hvis der så dukker en op, så er de pludselig kærester. Så kan det godt være, at han ser helt anderledes ud, eller at han har en anden alder eller noget andet.”

Citatet er medtaget for at vise, hvordan unge somme tider har mange kontakter, som de selv definerer som kærester, selvom der udelukkende er tale om personer, de har sms'et med. Det vil sige., at kæresterrelationen primært findes i den unges fantasi, og at der ikke behøver at have været fysisk kontakt mellem den unge og kæresterne.

Senere i samme interview fremgår et eksempel på en pige, der faktisk har fysisk kontakt med kæresterne, og som skifter dem ud hyppigt. En af de interviewede siger således:

”Jeg spurgte min kontaktelev:
”Jeg hører at du har fået ny kæreste!”
”Ja” siger hun, ”Han hedder Anders”
”Hvor er du rendt ind i ham henne?”
”Jamen han ville godt være kæreste med mig.”
”Nåh, kunne du godt lide ham?”
”Nej ikke rigtigt i starten, men det er jeg begyndt at kunne”.

Citatet er et eksempel på, at det ikke altid er den udsatte unge, der vælger kæresten. Af interviewene fremgår det, at de unge ofte bliver valgt af andre til at være kærester. Der er med andre ord en tendens til, at de unge fokuserer på at få opmærksomhed og bekræftelse på en sådan måde, at de indgår i kæresterrelationer, uden at det er begrundet i, at de er forelskede. De unge kan, ifølge personalet, opleve, at det at have kontakt fx via sms eller via andre sociale relationer kan være forpligtende, og lader derfor relationen udvikle sig til et kæresteforhold, hvis den de har kontakt med, møder op hos dem eller ønsker det.

Interviewene afspejler, at de unge ikke nødvendigvis har en klar skelnen mellem hvilke sociale relationer, der skal indeholde sex, og hvilke der ikke skal. En del af de unge risikerer dermed også generelt at blive udnyttet seksuelt af andre unge og voksne. Ud fra interviewene ser det ud til, at de unge går efter at få bekræftelse og opmærksomhed, og at

de har vanskeligt ved at sætte grænser. I et konkret eksempel i interviewene hvor personalet ved, at en ung har fået penge for sex med et familiemedlem, udtrykker personalet således også at den unge opfatter familiemedlemmet som flink.

5.2.1 Andre unge tager afstand

I interviewene er der eksempler på piger, der har sex med flere forskellige. Disse relationer bliver nogle gange kendt af de andre unge på institutionerne. De andre unge kan reagere negativt på sådanne relationer og tage afstand ved direkte at udtrykke, at det fx er "(...) noget svineri." Personalet kan i sådanne tilfælde opleve, at de unge i nogen grad regulerer hinandens adfærd. Personalet kan betragte sådanne reaktioner som positive og som en hjælp i deres arbejde. Det kan dog i denne sammenhæng være væsentligt at bemærke, at de unge kan have vanskeligt ved at se, at det, de selv foretager sig, i andres øjne kan forekomme problematisk.

Samtidig kan de unge have en forståelse af, at deres handlinger ses forskelligt afhængig af, om der er tale om voksne eller andre unge. I et af interviewene fremgår følgende eksempel:

"I starten var der slet ikke nogen tvivl om, at hun sådan set var pisse ligeglad med, om hun blev opfattet som en billig luder. For hun troede kun, at det var de voksne der opfattede hende sådan. Hun kunne ikke i sin vildeste fantasi forstå at drenge opfattede hende sådan – for hun gjorde jo bare, hvad de ville have."

Personalet fokuserer ofte på at give de unge redskaber til at sige fra. Men eksemplet peger samtidig på, at der hos de unge kan være holdninger, der gør, at de ikke kan se, at de bør sige fra. De unge opfatter med andre ord ikke nødvendigvis at relationen er problematisk, og at de har behov for at sige fra.

At de andre unge på institutionen tager afstand fra den enkelte unges relationer kan dog medføre, at den unge bliver alene med sine problemstillinger, eller at den unge distance-rer sig fra de andre unge. Dermed risikerer den unge at blive marginaliseret i institutionen på grund af relationer, der indebærer betalt seksuel udnyttelse.

5.2.2 Relationer udenfor huset

Af interviewene fremgår det, at flere af de unge har relationer til forskellige grupper udenfor institutionen³. I nogle tilfælde er det såkaldte indvandregrupper, og i andre tilfælde kan det være misbrugsmiljøer. Samtidig beskrives i flere interviewene, at de unge kan komme i forbindelse med kriminelle miljøer. Kontakterne til kriminelle miljøer er problematiske, idet de unge stifter gæld eller kommer på tværs af de interesser, der er i de kriminelle miljøer.

"Hun er en pige, som er stukket af hver gang presset blev for stort. Jeg har haft et tæt forløb med hende og hun er rigtig godt begavet og hun er soci-

³ Af Svedin og Priebe 2004 fremgår det, at unge udsat for betalt seksuel udnyttelse for en stor dels vedkommende træffer deres kunder via kammerater, bekendtskaber og internettet.

alt velfungerende, men hun har haft nogle kummerlige familieforhold. Så hun har enormt brug for omsorg og kærlighed og alle de der ting. Hun har færdedes i det der hedder (navnet slettet). Jeg kender ikke meget til det, men det er ikke noget kønt selskab, så vidt jeg kan forstå. Jeg kunne godt forestille mig at hun har bevæget sig på kanten (af betalt seksuel udnyttelse, red), men omvendt er hun rigtig godt begavet, så det kan have holdt hende fri af det. Men jeg har svært ved at se at det ikke et eller andet sted har været på spil. Men igen, hun har nok fået smøger eller sådan noget for det.”

Det er meget forskelligt, hvor meget personalegrupperne ved om de forskellige miljøer, de unge indgår i. Samtidig opfatter de det ikke altid som deres opgave at involvere andre relevante myndigheder i, at de unge færdes i sådanne miljøer. Enkelte oplyser, at det kræver resurser, som de ikke har, at finde ud af hvad, der foregår i disse miljøer. I en del tilfælde er de unge blevet flyttet fra disse miljøer i forbindelse med anbringelsen.

”Hun var prostitueret i to år fra hun var 15-16 år. Og kom her året efter. Hun er dygtig til at smalltalke og rar at være sammen med. Der er mange ting, som hun ikke fatter en dyt af, også sit forhold til sig selv. Hun gik på gymnasiet, arbejde i en smørebødsbutik og var på kokain samtidigt, hun havde en alfons i en nærliggende by. Han sørgede for kunderne, men han havde også selv et forhold til hende. Han fik de fleste af pengene og hun fik stoffer af ham. Kunderne var ældre mænd, men det må jo være nogen han har kendt til. Hun har fortalt at hvis hun var hos en kunde i over to timer, så kom han og hentede hende. Hun er flere gange blevet banket og mishandlet når hun har været ude som prostitueret. Hun begyndte at ryge hash da hun var 12-13 år. Hun boede med sin mor på et hjem for drenge, og hun var kæreste med de drenge, og de gav hende hash og stoffer. Moderen vidste det faktisk ikke: at hun var på hash og stoffer og var prostitueret.”

Flere steder peger personalet på, at de unge kommer i misbrugsmiljøer, og at de unge har et misbrug. Enkelte steder er personalet klar over, at de unge sælger seksuelle ydelser for fx cigaretter, hash og andre stoffer. Det sker både i og udenfor disse grupper.

”Hun havde to eller tre som hun skiftede mellem. Først havde hun en som var kæreste, og de var slet ikke kærester for det var noget med at dirigere rundt med hinanden og slå på hinanden og råbe. Det var ikke en oplevelse af hengivenhed og varme og sådan. Han pushede faktisk og sørgede for at hun fik stoffer. Hun kunne tage telefonen og så kom han i løbet af 5 minutter og så gik han ned på værelset og en halv time senere gik han. Og så var hun helt oppe at ringe, for hun havde fået noget. Til at begynde med var han her meget ofte. Han var inviteret og spiste med, men han var selv misbruger og afstandstagende, så vi fik ikke en dialog på den måde (ved at invitere ham på aftensmad, red.), synes jeg. Vi vidste ikke til at begynde med at han gav hende stoffer. Han virkede som sådan en pæn ung svigermors drøm. Men det viste sig jo at hun også brugte stoffer. De var meget hemmelighedsfulde om det. Altså ham her havde vi set, men vi vidste også at hun havde en anden, som de sagde, var pusher ude i byen. Hun tog ud til ham i taxa. Hun klædte sig pænt på. Og så havde hun faktisk også en

pusherfyr, der kom ind af vinduet om natten hos hende og sov her nogle nætter. Så hun har haft en tre stykker, og det var for at få stoffer. Hun var misbrugt som barn og hun var meget seksualiseret og havde ingen grænser. Hun var meget borderline og meget dårlig. Hun var meget dårlig.”

I flere af de tilfælde, hvor personalet peger på unge, der er udsat for betalt seksuel udnyttelse, er der tale om unge, der har kontakt til miljøer, hvor salg af sex er almindeligt accepteret.

5.2.3 Internettet

I de seneste år har der i medierne været fokus på, at unge kan blive udsat for forskellige former for udnyttelse via internettet. Svedin og Priebe's undersøgelse (2004) viser, at de unge bl.a. møder kunderne på internettet.

Af interviewene fremgår det, at personalet i flere tilfælde ikke har fokus på de unges brug af internettet. Flere personalegrupper er uvidende om, hvad de unge foretager sig på internettet. Samtidig viger de tilbage for at gå ind i de unges brug af internettet. Selvom der ikke er tale om en systematisk afdækning af personalets håndtering af de unges internetbrug, afspejler interviewene, at personalet i høj grad er uvidende om, hvad de unge konkret foretager sig på internettet.

I forhold til fx regler for brug af chat, fremgår det, at der blandt personalegrupperne kan være en holdning om, at de unge ved mere end personalet, og at personalet derfor ikke kan fortælle de unge noget relevant om internettets muligheder:

”Vi har tre internet-linjer de kan bruge i dagligdagen. Og så går de ind og lukker døren, og så bruger de computeren som de vil. Så det er deres verden.”

I det konkrete eksempel, hvorfra citatet er taget, peger personalet på, at brug af internettet er en del af de unges privatliv. I et enkelt interview er der en af medarbejderne, som er institutionens IT-ansvarlige. De unge ved, at han dagligt ser efter, hvilke hjemmesider de går ind på, og blokerer deres adgang fra institutionens pc, hvis han skønner det rigtigt. Han har konstateret, at flere af de unge har profiler med billeder på chatsider.

De to forskellige holdninger, der her er opstillet, giver et indtryk af det dilemma, personalet står i i forhold til internettet. På den ene side kan det ses som de unges private anliggende, hvad de foretager sig på internettet. På den anden side er internettet også et sted, hvor de unge kan få problematiske kontakter.

Interviewene viser, at personalet generelt ikke føler sig klædt på til at snakke om og regulere de unges brug af internettet som en social arena. Dermed får de unge ikke en vejledning, der kan beskytte dem i forhold til de seksuelle relationer, de kan få via internettet. Internettet ser ikke ud til at være i fokus hverken som en pædagogisk kompetence eller som en social arena i arbejdet med udsatte unge.

5.2.4 Konger og dronninger

Af interviewene fremgår det, at seksuelle relationer kan indgå i de magtspil, der er blandt de unge på institutionerne. Personalegrupperne bruger begreber som Konger og Dronninger til at beskrive hvem af de unge på institutionen, der er trendsættere og hvem, der har magt.

I et af interviewene fortæller medarbejderne om, hvordan en pige får beskyttelse af en dreng på institutionen ved at have sex med ham. Drengen kan dog ikke fortælle, at han har haft sex med hende, idet han så vil blive udelukket fra den omgangskreds, han tilhører. Den omgangskreds, som han tilhører, har truet pigen. Pigen har via den seksuelle relation til drengen opnået en form for beskyttelse. Samtidig ved pigen, at drengen har forskellige aktiviteter, som han ikke vil have, at nogen ved noget om. Det konkrete tilfælde afspejler et magtspil, hvor det seksuelle spiller en rolle som redskab for den unge.

Personalet beskriver, at der kan opstå en række konflikter på institutionerne, når fx en af de unge piger har haft sex med flere af drengene på institutionen. Pigerne udstøder pigen, og drengene kan også reagere ved at lægge afstand til pigen. Personalet beskriver, hvordan drengene bruger pigen seksuelt og efterfølgende chikanerer og udstøder hende.

På flere af institutionerne er der forbud mod, at de unge indgår kæresterelationer med hinanden. Dette sker af flere grunde. Unge, der forelsker sig beskrives af flere personalegrupper som udenfor pædagogisk rækkevidde, idet de isolerer sig, og udelukkende vil være sammen med hinanden. Samtidig kan det give mange konflikter, når kæresteforhold opløses. I flere tilfælde beskriver personalet, at det kan medføre, at de unge på institutionen deler sig i to lejre, der holder med hver sin part, hvilket kan forstyrre den pædagogiske indsats overfor andre unge på institutionen.

Det bliver samtidig nævnt i interviewene, at en del af problemerne i de unges kæresteforhold drejer sig om magt- og kontrolproblematikker. Fx at en ung ikke vil have, at kæresten går i byen uden, at vedkommende selv er med og lign. Dermed er kæresteforholdene også en reel problematik i forhold til magtstrukturerne mellem de unge på institutionerne, og de har dermed konsekvenser for det sociale liv på institutionerne.

De unge på institutionerne, der bliver kærester med unge udenfor institutionen, kan i visse tilfælde blive ejet af kæresten. Det handler fx om, når de unge stiller krav til hinanden om, hvad de må og ikke må som følge af, at de er kærester. Herunder om de må gå til fester og lign.

Personalet fortæller for eksempel om en 14-årig pige, som har en kæreste på 25 år med arbejde og bil. Pigen er ikke forelsket i ham, og hun mener derfor, at det er hende som styrer og kontrollerer ham. Pigen står til rådighed seksuelt, og hendes kæreste leverer til gengæld dyrt tøj, cigaretter, hash og sørger for transporten, når pigen skal til fest og nogle gange også til og fra skole. Hun synes, at han er omsorgsfuld, specielt når han giver hende cigaretter og tøj. Hun nyder stor anelse på institutionen på grund af, at de andre unge altid kan låne cigaretter af hende. Hun er på grund af sin alder og sine øvrige problemstillinger ikke i stand til at reflektere over forholdet i samtalerne med sin kontaktpædagog.

5.3 Personalets samtaler med de unge om sex

Af interviewene fremgår det, at der ikke er nogen nedskrevet politik om betalt seksuel udnyttelse, og at personalet ikke har nogen klar pædagogisk holdning til arbejdet med problemstillingen. Den individuelle tilgangsvinkel til de unge på institutionerne betyder samtidig, at personalet tager dialogen om sex med den enkelte unge, når det er relevant. Det vil sige, at det i udgangspunktet er den unge, der skal tage initiativet til, at der bliver talt om sex. Der er heller ikke på dette område noget skriftligt materiale, som beskriver, hvad den unge skal vide eller lære, mens han eller hun er på institutionen.

Interviewene afspejler, at der er en mundtlig kultur på institutionerne i forhold til samtale og vejledning i seksualitet og betalt seksuel udnyttelse, og at der derfor ikke er en fast pædagogisk ramme for indsatsen. Dette betyder, at det kan være forskelligt, hvad den enkelte unge får med sig om disse emner fra personalet.

I flere af interviewene henviser personalet til, at de unge modtager seksualundervisning i folkeskolen. Enkelte steder får institutionerne herudover besøg af fx sygeplejersker, der kan fortælle andre unge om sex og seksualitet.

Personalegrupperne peger på, at grundlaget for en dialog om seksualitet og sex er, at der er etableret en grundlæggende tillid mellem den unge og medarbejderen. Initiativet skal ifølge interviewene komme fra den unge. Det kan være i form af en bemærkning eller udtalelser fra den unge, hvor personalet oplever, at den unge er motiveret eller har et behov for en dialog. Personalet så at sige griber bolden, når den er i spil, og situationen tillader en dialog om seksualitet.

På flere institutioner beskriver personalet, at de unge på trods af deres alder, er meget forskellige, når det drejer sig om den seksuelle udvikling. Personalet oplever, at mange af de unge, der er udsat for betalt seksuel udnyttelse, har mange seksuelle oplevelser, men at de har vanskeligt ved at omsætte oplevelserne til erfaringer.

”Vores målgruppe er intellektuelt velfungerende, men er meget dårlige socialt og psykisk... Så de kan være meget vidende på nogle områder, og hvis vi begyndte at lave seksualundervisning, så tror jeg, at de ville korse sig! De har jo oplevet mange (seksuelle red.) ting og nogen er meget voksne i det. De er umodne på andre områder, men lige på sådan nogle ting er de ret erfarne.”

Nogle unge har debuteret seksuelt meget tidligt. Denne tilgangsvinkel sætter fokus på den enkelte unges behov for støtte og vejledning, frem for overordnede normer. Det stiller samtidig krav til personalet om, at de er i stand til at fange de signaler, den unge sender, og samtidigt kan arbejde pædagogisk med de mange og voldsomme seksuelle erfaringer.

Af interviewene fremgår det, at når det kvindelige personale taler med pigerne om seksualitet, er udgangspunktet for samtalen ofte følelser herunder problemer i kæresteforhold. Samtidig fremhæver personalet, at de har fokus på at fortælle pigerne om prævention, dels for at de kan undgå graviditet, og dels for at de kan undgå sygdomme som clamydia. Af interviewene fremgår det, at personalet klart har fokus på, at pigerne skal beskytte sig når de har sex.

En del af de piger, som er udsat for eller er i risiko for betalt seksuel udnyttelse, beskrives af personalet som for psykisk og socialt ustabile til at kunne bruge p-piller. Det vil sige, at deres hverdag er præget af så megen impulsiv og psykisk ubalance, at de ikke kan huske at tage en daglig tablet. Disse piger har ofte, af denne grund, fået implanteret p-stav eller får indsprøjtninger, der forhindrer graviditet.

Personalet formoder, at de unge ved, hvordan man sætter et kondom på, og hvordan det bruges. Til gengæld er de næsten sikre på, at de unge ikke altid bruger kondom, når de har sex. Risikoen for at de unge bliver smittet med seksuelt overførbare sygdomme som HIV, kønsvorter, clamydia osv. er derfor stor. I flere af interviewene fortæller personalet da også om jævnlige undersøgelser eller ligefrem faste aftaler med pigerne hos deres privatpraktiserende læger, hvor de bliver undersøgt og evt. behandlet for kønssygdomme.

Selvom der kan være præstige for drengene i at have en stor samling kondomer på værelset, har personalet ingen fornemmelse af, at drengene faktisk bruger kondom, når de har sex. Og kun i ganske få tilfælde fortæller personalet om drenge, som er blevet kontrolleret for seksuelt overførbare sygdomme.

Personalet oplever, at når drengene bringer emnerne sex og seksualitet op, sker det som regel overfor mandligt personale i situationer, hvor der ikke er øjenkontakt. Dvs., at samtalen foregår på fx en bæk, hvor man sidder ved siden af hinanden eller i en bil. Ofte er der tale om konkrete spørgsmål, som drengen tilsyneladende har tænkt over. Det kan imidlertid være vanskeligt at sige noget overordnet om, hvad der er fokus på, når drengene taler om seksualitet. Der er en tendens til, at drengene taler om konkrete forhold, når de taler om sex, dvs. konkrete stillinger og lign. Samtidig ser det ud til, at drengene primært taler om forhold, de har funderet længe over.

Af interviewene fremgår det, at de unge kan have vanskeligt ved at skelne mellem forskellige former for sociale kontakter. I følgende eksempel har en kvindelig medarbejder haft en dialog med en dreng, hvor drengen bl.a. har spurgt hende ud om forskellige former for sex. Hun svarer generelt uden at komme ind på sine egne erfaringer, men får i løbet af samtalen en mistanke om, at han opfatter situationen helt anderledes end hende og spørger ham:

”- Sig mig, når vi to snakker om sex på denne her måde, hvad tænker du så?
Om jeg vil have sex med dig?
Og så svarede han: Ja.”

Citatet er medtaget, fordi det bl.a. illustrerer den problematik, de unge kan have i forhold til at skelne mellem seksuelle og sociale relationer. Samtidig beskriver eksemplet, hvor vanskeligt emnet kan være at arbejde med.

5.3.1 5.3.1. Supervision

Ikke alle personalegrupper modtager jævnlig supervision. En del har haft supervision udefra, og en del laver en intern supervision, mens andre på interviewtidspunktet ikke har nogen fast supervision.

Af interviewene fremgår det, at betalt seksuel udnyttelse kan bringes op som emne i supervisionssammenhænge, men at det sker sjældent. Samtidig fremgår det af interviewene, at de unges seksuelle relationer og forhold med betalt seksuel udnyttelse ikke er et emne, personalegrupperne drøfter systematisk.

5.3.2 Holdninger til prostitution

Personalegrupperne har en oplevelse af, at deres holdninger til prostitution ligner den generelle holdning i befolkningen⁴.

En personalegruppe har taget op, at danske og indvandrerdrengene i alderen 16-19 år op søger prostituerede kvinder i grupper.

”Jeg tror at det har været to gange i det hele, men i hvert fald den ene gang har det været 2-3 etniske drenge, som ytrede sig om det. Det har været sådan noget med i fællesskab at gå til en luder og betale sig fra det. De sagde at det var måden de kunne få det på.”

Der findes ikke en fælles holdning i denne personalegruppe til, at de utilpassede drenge køber sex af voksne prostituerede, så en mandlig pædagog havde blot konstateret, at drengene var prostitutionskunder, mens en anden mandlig pædagog havde diskuteret det med drengene.

Der er en tendens til, at personalet opfatter drengenes seksuelle aktiviteter som udtryk for noget lystbetonet, mens de opfatter, at pigerne oftere har sex uden at det begrundes i deres lyst til sex. Det vil sige en stereotyp opfattelse af kønnene.

Opfattelsen af kønnene kan også være medvirkende forklaring på, at personalet primært opfatter betalt seksuel udnyttelse som et problem, der optræder i relation til piger. Personalet problematiserer ikke, at drengene kan være prostitutionskunder.

5.4 Personalets beskrivelse af de unges sprogbrug

I interviewene betoner flere medarbejdere, at de unge har behov for et meget direkte sprog i dialogen om sex og seksualitet. Men de peger samtidig på, at det kan være vanskeligt på den ene side at finde et sprog, der ikke er for vulgært, og som på den anden side heller ikke er for teknisk. En af de interviewede udtrykker det således:

”(...) hvis jeg begynder at tale om vagina, så fjerner jeg mig jo vildt meget fra den unge, der måske ikke engang har hørt ordet før. Så det er et eller andet med, at undgå at blive for tæt og kammeratlige, samtidig med at man bruger ord, der er forståelige.”

Hvor fx lægelige begreber som vagina kan udløse distance, kan de unges terminologi omvendt være vulgær, nedsættende eller direkte stødende.

⁴ Se Lautrup 2002.

Personalet beskriver, at de standser de unges samtaler om sex, når sproget bliver for vulgært, og når de oplever, at der er behov for at sætte en grænse, fordi de unge bevidst provokerer. Det kan fx være over aftenmåltidet. Omvendt peger interviewene også på, at flere af de unge har et meget begrænset ordforråd i forhold til det seksuelle, og at det ordforråd de har, består af vulgære betegnelser.

Personalet må dels dæmpe den meget eksplicitte nedsættende dialog om sex, og dels være i stand til at samle op på de unges initiativer, når de bringer sex og seksualitet på banen. Dette kan selvsagt udløse dilemmaer i arbejdet omkring seksualitet.

Personalet fortæller, at når de i en samtale med en ung tydeligt tilkendegiver, hvad der er rigtigt og forkert, er det vigtigt at følge op på samtalen, så kontakten til den unge ikke forringes. En ung, der som tidligere nævnt får at vide, at hun klæder sig som en "luder", kan lukke af for dialogen i situationen, idet det naturligt opfattes som en direkte kritik og en provokerende bemærkning fra medarbejderen. Her fremhæver de interviewede da også, at de senere følger op på bemærkningen, og taler med den unge om problemstillingerne og om, hvorfor de siger, som de gør.

Der er stor forskel på, hvordan dialogen om seksualitet forløber med piger og drenge. I forhold til pigerne beskriver personalet, at der er mange situationer, hvor emner som seksualitet, prævention og evt. betalt seksuel udnyttelse kan tages op, fordi der mellem pigerne og det kvindelige personale er daglige snakke om tøj, hår, følelser, kæresteforhold, forelskelse osv., hvor emnet falder naturligt. Personalet beskriver således, at der er mange lejligheder til en dialog med pigerne, mens mulighederne for en dialog om seksualitet, følelser, prævention og evt. betalt seksuel udnyttelse med drengene er sjældne.

I forhold til drengene afventer personalegrupperne drengenes helt konkrete spørgsmål om seksuelle stillinger og situationer, før man påbegynder en dialog om seksualitet. Og først derefter overvejer personalet en dialog om betalt seksuel udnyttelse med drengene. Personalet er tilbageholdende med at spørge drengene ud om deres seksuelle erfaringer, fordi man skønner, at drengene kan blive sårede og ydmygede af spørgsmålene.

En del af personalet giver udtryk for, at de føler sig fagligt set godt klædt på til at snakke med de unge om seksualitet, mens andre godt kunne bruge flere værktøjer. Generelt rejser interviewene en problemstilling, der peger på, at personalet kan have behov for at udvikle dialogredskaberne i forhold til seksualitet og betalt seksuel udnyttelse. Samt viden og redskaber til at tage de unges erfaringer med betalt seksuel udnyttelse systematisk op i personalegruppen.

5.5 Personalets beskrivelser af de unges familier

Det er meget forskelligt, hvordan institutionerne arbejder med de unges familier. På en del institutioner lægges relativ stor vægt på samarbejdet med forældrene, og i enkelte tilfælde har samarbejdet karakter af en egentlig indsats i form af påvirkning af de unges familie. Andre steder er der meget lidt kontakt med de unges familier. Det er meget forskelligt, hvordan de unges familie prioriterer kontakten med deres børns institutioner og opholdssteder.

Interviewene viser, at institutionerne generelt set har kendskab til de unges forældre/familie. I interviewene peger flere af personalegrupperne på, at de unge, der har problemer i forhold til betalt seksuel udnyttelse, har en familiemæssig baggrund, hvor forældrene har mange og skiftende partnere, og hvor det seksuelle udspiller sig åbenlyst.

Forældrene overfører somme tider deres normer og deres eget forhold til sex til de unge. Fx:

”Vi har jo også en pige (...) som fik en sado-masochistisk pisk i konfirmationsgave.”

Pigen i dette eksempel, beskrives af personalet som grænsesøgende på det seksuelle område. Hun beskrives samtidig som en, der har flere og skiftende seksuelle partnere, og som en, der har haft en tidlig seksuel debut. I et andet tilfælde nævner personalet en pige, der som ca. 10-årig er med til at give sin far en lolitadukke som sangskjuler til hans fødselsdag. Eksemplerne peger på, at de to unges forældre har et eksplicit forhold til sex og seksualitet, og at de gør det seksuelle til en del af hverdagen for de unge.

”De er jo pornofilm-opdragede nogle gange. Det er jo ikke Halfdan Rasmussen og H.C. Andersen, der står på boghylden, vel! Det er jo Anal Total 1-7 og de har kørt rigtig mange gange. Det gør jo at man bliver en lille smule...”

Interviewene peger på, at forbruget af pornografi kan være udbredt i en del af de unges hjem. I et af interviewene beskrives, at en ung ikke kunne forstå, hvorfor hun ikke skulle se pornofilm på værelset sammen med de andre unge. Hun var vant til, at pornofilm var en mere eller mindre almindelig ting at se sammen med familie og venner. Personalet indførte i det konkrete tilfælde et forbud mod at se pornofilm på værelserne.

De unges seksuelle referenceramme kan således i nogle tilfælde være præget af familiens normer på en sådan måde, at deres seksualitet bliver grænseoverskridende i forhold til andre. Deres holdninger og viden om sociale relationer kan ligeledes være præget af disse normer. Dette kommer fx til udtryk i deres påklædning, der som allerede nævnt kan være seksualiserende, og i deres sprogbrug, når de taler om sex og seksualitet.

Samtidig kan det muligvis kobles sammen med det, der tidligere er beskrevet om en del af de unges grænseoverskridende adfærd på det seksuelle område. Forstået på den måde at der tilsyneladende er andre grænser for, hvornår og hvordan man taler om sex i de unges familier, i forhold til de grænser personalet definerer.

6 Diskussion

Interviewundersøgelsen peger på en række forskellige dilemmaer, som personalet oplever i forbindelse med problemstillingen betalt seksuel udnyttelse. En del af materialet bekræfter tidligere undersøgelser, men samtidig viser interviewene også nye resultater. I nedenstående er der lagt vægt på at fremstille de forhold, der kan undre og som kan diskuteres, idet der er tale om et problemfelt, hvor der måske snarere er behov for at forstå og kunne håndtere dilemmaer frem for at opstille entydige handlingsanvisninger. Samti-

dig er det intentionen at pege på pædagogiske muligheder i arbejdet med socialt udsatte unge i relation til betalt seksuel udnyttelse.

Interviewundersøgelsen viser, at personalet kender flere eksempler på unge, der udsættes for betalt seksuel udnyttelse og unge, der er i risiko for at indgå i sådanne relationer. Personalet har med andre ord en bevidsthed om problemfeltet og eksempler på helt konkrete unge og deres adfærd i tankerne, når de bliver spurgt om unge udsat for betalt seksuel udnyttelse. (Det skal her bemærkes, at der i interviewene blev brugt begreber som prostitution og prostitutionslignende relationer i lighed med tidligere undersøgelser). Dette er nyt i forhold til tidligere undersøgelser på området. Interviewundersøgelsen peger således på at personalegrupperne i løbet af de senere år er blevet opmærksomme på problemstillinger med betalt seksuel udnyttelse.

Interviewundersøgelsen peger på, at personalets opmærksomhed primært er rettet mod piger, der er seksualiserende i deres adfærd og har været udsat for seksuelle overgreb. Det vil sige, at personalet ikke har fokus på ikke eksplicit seksualiserende piger og i meget begrænset omfang på drenge. Personalet har derfor brug for at udvide forståelsesrammen for hvilke unge, der udsættes for betalt seksuel udnyttelse til også at omfatte mindre synlige piger og i særlig grad drenge.

De kvantitative undersøgelser (se Kapitel 2, Baggrund) på området peger på, at der er flere drenge end piger, der udsættes for betalt seksuel udnyttelse. Det handler derfor om at videreudvikle de pædagogiske redskaber til at omfatte bl.a. denne gruppe. Dette forhold kan uddannelsesaktiviteterne, der iværksættes af Kompetencecenter Prostitution, sætte fokus på.

I relation til betalt seksuel udnyttelse og samtaler om sex betoner personalegrupperne, at der skal etableres et tillidsforhold mellem den enkelte unge og personalet. Ser man på institutionernes arbejde udefra, kan det imidlertid være en overvejelse værd, om ikke en dialog, der er baseret på pædagogiske holdninger til, hvad den unge skal vide om sex og betalt seksuel udnyttelse, kan gennemføres. En dialog, der fokuserer mindre på den enkeltes oplevelser og mere på generelle problemstillinger, kan opleves af de unge som mindre intim og dermed uafhængigt af et tillidsforhold til eksempelvis kontaktpædagogen. Det vil sige, om det er muligt at snakke med de unge om sex på linie med, at man kan snakke med dem om andre problematikker som kriminalitet, stofmisbrug og alkoholforbrug.

Dialogen om seksualitet ser ud til at fylde meget i de unges hverdag og dermed også i den dialog, personalet overhører blandt de unge. Det kan derfor undre, at der blandt personalet ikke er udviklet et fælles sprog i dialog med de unge. Et sprog, der dækker det seksuelle område og som kan anvendes af begge parter.

Det er derfor vigtigt, at der udvikles en ramme, der sikrer, at de unge får den viden, de har behov for og som tager udgangspunkt i den anvendte individuelle og relationspædagogiske tilgangsvinkel til de unge.

Selvom alle institutioner har eksempler på betalt seksuelt udnyttede unge og unge, der er i risiko for at indgå i sådanne relationer, er det vanskeligt i interviewene at finde konkrete faglige redskaber, der anvendes i indsatsen. Resultaterne fra de tidligere undersøgelser

peger på, at personalet ikke arbejdede med problemstillingen tidligere. Dette forhold peger på, at det er relativt nyt, at personalet er opmærksomme på problemstillingen. Der er med andre ord et behov for faglige pædagogiske redskaber til at håndtere problemstillingerne.

Det undrer, at der blandt personalegrupperne er så relativt lidt opmærksomhed rettet mod de unges aktiviteter på internettet. Dette skal ses i sammenhæng med den debat, der har været om internettet og de unges risiko ved at bruge internettet. Det kan være vigtigt at formidle viden og kompetencer til personalet om, hvad der konkret foregår på internettet, og hvad de unge faktisk kan foretage sig.

I de få institutioner, hvor der eksisterer en regelmæssig supervision, indgår emner som sex og betalt seksuel udnyttelse ikke regelmæssigt eller særligt ofte. Dette kan undre, idet flere af de eksempler som personalet beskriver, netop er vanskelige at håndtere og derfor oplagte eksempler i supervisionssammenhænge.

6.1 Opsamling

De 12 interview peger samlet set på en række forskellige problemstillinger i relation til socialt udsatte unge, der udsættes for betalt seksuel udnyttelse, eller er i risiko for at indgå i den form for relationer.

Det skal her igen bemærkes, at interviewene alene har haft fokus på de unge, personalet peger på kan være eller er udsat for betalt seksuel udnyttelse. Opsamlingen drejer sig om de problemstillinger, der er relevante for netop denne gruppe unge.

Følgende forhold kan fremhæves som centrale:

- Problemstillingen er kendt på alle institutionerne, men interviewene giver ikke eksempler på pædagogiske redskaber, der kan anvendes til bearbejdning af problemstillingen.
- Personalegrupperne er primært opmærksomme på piger, der udsættes for betalt seksuel udnyttelse, mens en del er overraskede over, at undersøgelser viser, at primært drenge udsættes for betalt seksuel udnyttelse.
- Ingen af institutionerne har nedskrevne beredskaber eller retningslinier for det pædagogiske arbejde med betalt seksuel udnyttelse.
- Personalet kobler betalt seksuel udnyttelse til piger, der har været udsat for seksuelle overgreb, og som har en seksualiserende adfærd.
- Drengenes seksuelle erfaringer og forestillinger indgår ikke som et selvskrevet samtaleemne i den pædagogiske indsats.
- Personalets fokus på og samtaler på tomandshånd om seksualitet med drengene fremstår i interviewene som sjældne.
- Personalet er klar over, at drengene ikke i samme grad som pigerne kan formulere deres følelser og beskrive oplevelser sprogligt. Trods dette arbejdes der ikke med drengenes måder at reflektere over seksuelle emner og erfaringer.

- Personalet peger på, at flere af de unge, der udsættes for betalt seksuel udnyttelse, kommer fra hjem, hvor det seksuelle udspiller sig åbenlyst, og hvor de selv tillægges en udviklet seksualitet, selvom de er under den seksuelle lavalder.
- Flere af de unge indgår i relationer, der involverer sex med andre unge, hvor personalet oplever, at de unge går på kompromis med deres egne behov.
- Seksuelle relationer indgår ofte i de unges magtrelationer i og udenfor institutionerne. Selvom personalet flere gange beskriver seksuelle chikanerier og overgreb, problematiseres disse kun i begrænset omfang i interviewene.
- De unges anvendelse af ord som kæresten, venner og kammerater afviger fra voksnes, og der kan være tale om seksuelle relationer i forhold, der af de unge beskrives som kammeratskaber.
- Flere af de unge har et sprogbrug, der er vulgært eller direkte nedsættende, når de omtaler sex, og flere steder kan personalet og de unge have behov for at udvikle et fælles sprog.
- Den individuelle tilgangsvinkel betyder, at samtaler om sex generelt set tages på den unges initiativ.
- De færreste steder har personalet et kendskab til, hvad de unge foretager sig på internettet. Personalet fortæller, at de har begrænsede kompetencer til at undersøge og spørge ind til de arenaer og sociale kontakter, som de unge frekventerer på internettet.
- Flere personalegrupper efterlyser kurser eller lignende, der kan skærpe deres kompetencer i samtaler om seksualitet og om betalt seksuel udnyttelse.
- Der er en tendens til, at personalet kan betragte pigers seksuelle relationer som problematiske, mens drengenes seksuelle relationer ses som en uproblematisk del af deres seksualitet.

Litteraturliste

- Christensen, Dan E. "Unge og prostitution – et overset problem." PRO-Centret 2003.
- Hegna & Pedersen "Sex for overlevelse eller skyggebilder av kjærlighet." NOVA rapport 5/02, Oslo, 2002
- Helveg-Larsen, K. & Bøving Larsen, H. "Unge trivsel år 2002 – en undersøgelse med fokus på seksuelle overgrep i barndommen.", Statens institut for folkesundhed, København 2002.
- Larsen, C. J. & Pedersen W. "Bytte, Kjærlighet, overgrep. Seksualitet blant ungdom i randsonen", NOVA rapport 10/05, Oslo 2005.
- Lautrup, C. "Unge i prostitution og lovgivning." PRO-Centret, 2002.
- Norli, Björg "Hjelpeapparatets forhold til kommersiell seksuell utnytting av barn og unge." Prosentret, Oslo, 2001
- Pedersen, F. & Grundwald, C "Metodeudviklings- og forebyggelsesprosjekt vedr. unge og prostitution i Vejle Amt." VFC Socialt Udsatte, 2005
- Regeringen "Et andet liv, En helhedsorienteret indsats på prostitutionsområdet", Regeringen, Socialministeriet, 2005.
- Svedin, C. G. & Priebe, G. "Ungdomars sexualitet – attityder och erfarenheter", Lund 2004.
- Thomsen, C "Anbragte unge, Seksualitet og prostitutionslignende relationer." Vejle Amt, 2004.
- Vejle Amt "Trivselsundersøgelse blandt 9.klasseelever i Vejle Amt efteråret 2004", Vejle Amt 2005.
- VFC Socialt Udsatte "Redegørelse om prostitution i Danmark" VFC Socialt Udsatte, 2004.

